

Η υπόρρητη συζήτηση διαδοχής στην Τουρκία

ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

Κατά την προεκλογική περίοδο των προεδρικών εκλογών του Μαΐου 2023 ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν είχε δηλώσει ότι εκείνες θα ήταν οι τελευταίες εκλογές στις οποίες θα συμμετείχε ως υποψήφιος. Αν και δεν ήταν η πρώτη φορά κατά την πολιτική του σταδιοδρομία που έκανε σχετική δήλωση, η αναφορά είχε συνδεθεί με το όριο δύο προεδρικών θητειών που θέτει το τουρκικό Σύνταγμα. Εκτοτε αυτή η συζήτηση δεν επανήλθε. Πολλοί θεώρησαν ότι η αναφορά του τούρκου προέδρου αποσκοπούσε να εκβιάσει συναισθηματικώς τους ψηφοφόρους και ότι ο πρόεδρος Ερντογάν θα είναι ούτως ή άλλως εκ νέου υποψήφιος κατά τις προσεχείς προεδρικές εκλογές. Ήδη διευτώθηκαν και οι σχετικές ερμηνείες του Συντάγματος οι οποίες θα επέτρεπαν μια νέα υποψηφιότητα. Δεδομένου του τρόπου με τον οποίο οικοδομήθηκε το σύστημα διακυβέρνησης στην Τουρκία μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος του 2017, θεωρείται πολύ δύσκολο να υποκαταστήσει οποιοσδήποτε τον πρόεδρο Ερντογάν στα καθήκοντά του τόσο στην κυβέρνηση όσο και στο Κόμμα Δικαιοσύνης και Αναπτύξεως (*Adalet ve Kalkınma Partisi*-AKP). Επιπλέον, οποιαδήποτε συζήτηση διαδοχής εκλαμβάνεται ως αγνωμοσύνη, απείθεια και προσβολή προς το πρόσωπο του προέδρου.

Τούτο βεβαίως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν συζητήσεις και ζυμώσεις όσον αφορά το ενδεχόμενο διαδοχής, είκοσι τρία έτη μετά την άνοδο Ερντογάν στην εξουσία. Οι πρόσφατες δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας Χακάν Φιντάν σχετικά με το πρόγραμμα παραγωγής του τουρκικού πολεμικού αεροσκάφους «Καάν» θεωρήθηκαν μια σπάνια ανάδυση στο προσκήνιο μιας υπόρρητης συζήτησης για την μετά Ερντογάν εποχή. Οι υποψήφιοι διάδοχοι δεν είναι ολίγοι και κατά κύριον λόγο προέρχονται από το οικογενειακό περιβάλλον του προέδρου, κάτι που αποτελεί πρωτοφανή εξέλιξη

στα σύγχρονα τουρκικά πολιτικά ήθη στα οποία αγνοείται ο νεποτισμός. Ο υιός του προέδρου Μπιλάλ Ερντογάν και οι δύο γαμπροί Μπεράτ Αλμπαϊράκ και Σελτσούκ Μπαϊρακτάρ καλλιεργούν εδώ και καιρό τις σχέσεις τους με τον κρατικό μηχανισμό και τον επιχειρηματικό κόσμο, επιδιώκουν συμμαχίες και προωθούν την εικόνα τους στην τουρκική κοινωνία των πολιτών. Απέναντί τους ο υπουργός Εξωτερικών Χακάν Φιντάν είναι αυτήν τη στιγμή ο μόνος υποψήφιος εκτός του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος, έχοντας όμως κερδίσει την απόλυτη εμπιστοσύνη του προέδρου της Τουρκίας, αλλά και του κρατικού μηχανισμού λόγω και της θητείας του στην ηγεσία των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών. Άλλοι υποψήφιοι που θεωρήθηκαν ισχυροί κατά το παρελθόν, όπως οι τέως υπουργοί Εσωτερικών Σουλεϊμάν Σοϊλού και Αμύνης Χουλουσί Ακάρ, θεωρούνται προς το παρόν εκτός κούρσας διαδοχής.

Η αναφορά Φιντάν στις ανεπάρκειες του προγράμματος παραγωγής του «Καάν» θεωρήθηκε ως έμμεση βολή εναντίον του Σελτσούκ Μπαϊρακτάρ, ο οποίος έχει αποκτήσει φήμη και δημοφιλία λόγω του ρόλου του στην ανάπτυξη της τουρκικής πολεμικής βιομηχανίας μη επανδρωμένων αεροσκαφών και της φιλοδοξίας του να οικοδομήσει την ηγετική του εικόνα μέσω της συμβολής του στην ανάπτυξη της τουρκικής πολεμικής αεροπορικής βιομηχανίας. Μπορεί να θεωρηθεί και ως προσπάθεια αντιπερισπασμού, καθώς η επίσκεψη Ερντογάν στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν απέφερε τα αναμενόμενα για την Τουρκία, κάτι που ανάγεται στη ζώνη ευθύνης του υπουργού Εξωτερικών. Μπορεί το Προεδρικό Μέγαρο να έθεσε τέλος σε αυτήν τη συζήτηση, οι φιλοδοξίες και οι σχεδιασμοί, ωστόσο, παραμένουν.

Ο Ιωάννης Ν. Γρηγοριάδης είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Μπάλκεντ και επικεφαλής του Προγράμματος Τουρκίας του [EUAMET](http://www.EUAMET.org)